

О Т Ч Е Т
ЗА РАБОТАТА НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК-МУЗЕЙ
„ШИПКА-БУЗЛУДЖА“ – КАЗАНЛЪК ПРЕЗ 2022 ГОДИНА

ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ ЗА 2022 г.

1. Участие на Национален парк-музей (НПМ) „Шипка-Бузлуджа“ в организацията на Националните чествания на 144-тата годишнина от Освобождението на България от турско робство, 154-тата годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, 145-тата годишнина от Шипченската епопея и 120-тата годишнина от освещаването на Храм-паметника „Рождество Христово“ в гр. Шипка.

2. Опазване и научна обработка на наличните и новопостъпилите във фондовете на музея движими културни ценности.

3. Решаване на проблема с документирането на собствеността на предоставеното за стопанисване и управление на музея държавно имущество.

4. Изработване и представяне за съгласуване на Работен проект за консервация и реставрация на Паметника на свободата.

5. Организиране и провеждане на процедура по реда на Закона за обществените поръчки за избор на изпълнител на проекта за консервация и реставрация на Паметника на свободата.

Поетапното отпадане на въведените ограничения за достъп на граждани до закритите експозиции на музеите и галериите в страната през 2022 г. се отрази благоприятно върху дейността на НПМ „Шипка-Бузлуджа“. Това облекчи организацията на текущата работа и възможностите за посещаване на музея. От друга страна, закъснялото приемане на държавния бюджет за отчетната година доведе до ограничаване на част от планираните разходи. Това стана причина някои от включените в годишния план за работа на музея дейности да не бъдат изпълнени. Независимо от това, през 2022 г. екипът на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ положи усилия и успя да реализира част от поставените задачи, изпълнението на които е представено в настоящия отчет.

I. ОТДЕЛ „ФОНДОВЕ“

В изпълнение на годишния план на музея през 2022 г. дейността на отдела бе насочена към: попълване на фондовите сбирки с нови документи, снимки и други архивни материали; обработка на новопостъпилите материали; участие в подготовката на организираните през годината временни експозиции с движими културни ценности и предмети от фонда на музея.

През 2022 г. в основния фонд на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ постъпиха три броя движими културни ценности, а в научно-спомагателния – пет броя материали. В резултат на това към 31.12.2022 г. наличният музеен фонд включва 24725 движими културни ценности и предмети, от които 10893 броя са инвентирани в основния музеен фонд, 13825 броя – в научно-спомагателния фонд, а седем броя – в обменния фонд.

Всички движими културни ценности и предмети са заведени в инвентарните книги. За новопостъпилите е изготвена необходимата документация съгласно изискванията на Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране, управление и идентификация на музейните фондове.

На основание на чл. 29, ал. 5 и 6 и чл. 30, ал. 1, т. 2 от Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране, управление и идентификация на музейните фондове, със Заповед № 142/12.10.2022 г. на директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, бе извършена задължителната годишна инвентаризация на движимите културни ценности от благородни метали, включени в основния фонд на музея. Резултатите от инвентаризацията са отразени в Протокол № 1/25.11.2022 г. Липси не са констатирани. Състоянието на инвентираниите в музейните фондове движими културни ценности и предмети е добро.

На основание на чл. 29, ал. 5 и 6, чл. 30, ал. 1, т. 3 и чл. 30, ал. 2, т. 3 от Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране, управление и идентификация на музейните фондове, със Заповед № 143/12.10.2023 г. на директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, бе извършена задължителната годишна инвентаризация по репрезентативния метод на движими културни ценности и предмети от основния и научно-спомогателния фонд на музея. Резултатите от инвентаризацията са отразени в Протокол № 1/21.12.2022 г. Липси не са констатирани. Състоянието на инвентарите в музейните фондове движими културни ценности е добро.

През 2022 г. 193 броя движими културни ценности от фонда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха включени във временни експозиции, представени в градовете Ямбол, Исперих, Дупница, Казанлък, Карнобат, Плевен, Варна, Габрово и Радомир.

През цялата година уредникът на отдела даваше консултации и предоставяше за ползване материали от фонда на специалисти-историци, граждани, студенти и ученици.

Установена бе връзка с потомци на опълченците от 1-ва и 10-та дружини Кръстю Попкиров и Никола Гичев Щръблев, който предоставиха на музея сведения и нови архивни материали за своите родственици.

За всички организирани от НПМ „Шипка-Бузлуджа“ прояви през 2022 г. се събираха публикуваните в пресата материали, както и плакати и покани, които своевременно се завеждаха в Научния архив на музея.

През 2022 г. уредникът в отдел „Фондове“ участва в подготовката и реализацията на проект „Рестаурация на движими културни ценности (художествени произведения), експонирани в Паметника на свободата и експонати, участващи във временните експозиции на музея“. Проектът се финансира по обявена от Министерството на културата конкурсна сесия „Дейности по опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства в музеите и художествените галерии“. Неговото финализиране предстои да бъде завършено през пролетта на 2023 г.

II. ОТДЕЛ „НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ“

В изпълнение на задачите, заложи в годишния план за 2022 г., специалистите от отдела насочиха усилията си към:

а) подготовка на честванията на 144-тата годишнина от Освобождението на България от турско робство, 154-тата годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, 145-тата годишнина от Шипченската епопея и 120-тата годишнина от освещаването на Храм-паметника „Рождество Христово“ в гр. Шипка.

б) поддържане на постоянната експозиция на музея в Паметника на свободата и откритите експозиции в парковете „Шипка“, „Бузлуджа“ и „Шейново“;

в) изработване на временни експозиции;

д) участие в научни конференции;

е) публикуване на резултатите от направените проучвания.

Експозиции

1. Паметник на свободата

През изминалата година постоянната експозиция в Паметника на свободата бе поддържана в добър вид. Витрините се почистваха редовно. Проблемите, възникващи в процеса на работа, своевременно се отстраняваха. В монумента е монтирана и действа система за видеонаблюдение, с пултове за наблюдение, разположени в административната сграда на музея на връх Шипка и в Паметника на свободата. По всички етажи са разположени пожарогасители. Поддържаната постоянна температура от 17 – 18 градуса се отразява благоприятно върху състоянието на включените в постоянната експозиция движими културни ценности.

Като най-сериозен проблем продължава да стои решаването на въпроса с проникващата в паметника влага. В резултат на това цокълът около стълбите, водещи към

панорамната площадка на места е обелен или напълно липсва. При проливни дъждове вода тече в каменния тунел, отвеждащ към експозицията и североизточната стена на костницата. Проблемът частично е овладян с разположените по етажите на паметника влагоизсушители. Тежките метеорологични условия и широките температурни амплитуди на връх Шипка, силните ветрове и честите случаи на директни попадения на мълнии върху паметника са причина за откъртване на части от фугировката на фасадата. Това създава предпоставки от нараняване на музейните работници и хилядите посетители на монумента. От ремонт и реставрация се нуждае каменната настилка около монумента, която на места е увредена.

В изпълнение на заповед № 68/10.10.2017 г. на директора на музея всеки месец специалисти от отдела извършваха проверка на съдържанието и състоянието на постоянната експозиция в Паметника на свободата и книгата, в който се описва нейното състояние. Докладите се представяха на ръководството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

2. Външни експозиции

През 2022 г. откритата експозиция в Национален парк „Шипка“ продължи да се поддържа в добър вид. Тревните площи около Паметника на свободата, Голямото руско гробище, батареите на Предната позиция и паметниците край пътя, водещ към върха се окосяваха редовно. Почистени от храсти и наноси бяха паметниците на 3-та и 5-та опълченски дружини, изградени на североизточния склон на връх Шипка. Заради недостига на работници и отдалечеността от Паметника на свободата, Командният пункт на генерал Столетов и Зимната войнишка землянка, намиращи се на Главната позиция, през отчетната година останаха затворени за посещение.

Паметниците, разположени в Национален парк „Бузлуджа“, бяха редовно почиствани и поддържани. За поредна година паметниците в „Парка на победата“ при с. Шейново, Община Казанлък, отново останаха в страни от работата на отдела. Като приоритетна задача за 2023 г. остава изпълнението на указанията на Главна дирекция „Инспекторат за опазване на културното наследство“ към Министерството на културата за почистване и реставрация на Паметника на победата. Установеното през годините добро сътрудничество между НМП „Шипка-Бузлуджа“ и кметството в с. Шейново позволи тревните площи около този монумент и през 2022 г. да бъдат поддържани в добро състояние.

3. Временни експозиции

През изтеклата година специалистите от отдела изготвиха 18 временни експозиции. Освен информационните табла и други нагледни материали, в 11 от тях бяха представени движими културни ценности от фонда на музея.

Представената през февруари, юли и ноември 2022 г. в Дупница, Варна и Ботевград временна експозиция „Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“ бе организирана съвместно с Държавния военноисторически архив във Велико Търново, Литературно-художествена музей „Чудомир“ – Казанлък и Художествена галерия – Казанлък, които предоставиха движими културни ценности и архивни материали, съхранявани в техните фондове. Отново с партньорството на Държавния военноисторически архив, музеят организира изложбата „Випуските на свободата – Шипченски, Орловски, Бузлуджански, Шейновски, Опълченски...“, която бе сред основните акценти на Националното честване „Шипченска епопея“.

Реализираните временни експозиции спомогнаха за по-пълното представяне на националноосвободителните борби на българския народ през епохата на Българското възраждане и дейността на музея пред туристите, посещаващи Паметника на свободата и паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа, обществеността и гостите на градовете Ямбол, Дряново, Исперих, Дупница, Калофер, Казанлък, Мъглиж, Каспичан, Карнобат, Плевен, Варна, Габрово, Радомир, Чирпан и Ботевград (вж.: *Приложение № 1 и Приложение № 2*).

Участие в научни конференции

д-р Чавдар Ангелов, Научна конференция „Под шарената черга. Чудомир рисува и разказва“, Казанлък, 28.03.2022 г., доклад на тема: „Борбата на българите от Казанлъшкия край срещу османското владичество в творчеството на Димитър Чорбаджийски – Чудомир“.

д-р Чавдар Ангелов, Национална научна конференция „85 години музей на Апостола“, Карлово, 18.11.2022 г. – 19.11.2022 г., доклад на тема: „По въпроса за изграждането на първите български паметници в Шипченския проход“.

Даниела Димитрова, Краеведски четения `2022, Казанлък, 28.10.2022 г., доклад на тема: „Участие и принос на казанлъшките опълченци в Бузлуджанските тържества през годините“.

Златина Чорева, Краеведски четения `2022, Казанлък, 28.10.2022 г., доклад на тема: „Казанлъшката котловина през погледа на историк и географ“.

Публикации

В различни специализирани и научно-популярни издания бяха обнародвани следните научни и научно-популярни разработки на специалисти от музея:

Ангелов, Ч. Тутраканската епопея, отразена на страниците на вестник „Отечество“, през двадесетте години на XX век – В: Добруджанската епопея, Първата световна война и България 1916 – 1918 г. Сборник с материали от Национална научна конференция, проведена на 9 и 10 септември 2021 г. в Тутракан и Добрич. Тутракан, 2022, с. 95 – 108.

Ангелов, Ч. Бузлуджа – в търсене на символа (предговор към фотодокументалния албум „Строй се монумент“) – Азинян, Б. Строй се монумент. София, 2022, с. 5 – 7.

Ангелов, Ч. Бузлуджанската експедиция на БТЦРК през лятото на 1885 г. – В: Четите и четническата тактика в националноосвободителните борби на българския народ през XIX век. Велико Търново, 2022, с. 373 – 396.

Димитрова, Д. Паметта на поколенията към двамата Хаджи-Димитрови четници Христо Янъков и Стефан Орешков. – В: Четите и четническата тактика в националноосвободителните борби на българския народ през XIX век. Велико Търново, 2022, с. 129 – 148.

Петкова, Д. Съдбата на заловените участници във въоръжената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, 1868 година. – В: Четите и четническата тактика в националноосвободителните борби на българския народ през XIX век. Велико Търново, 2022, с. 149 – 163.

Петкова, Д. Пътят на Ботевата чета през погледа на Цанко Минков. – Ботъов лист 24 май – 4 юни 2022 г. Юбилейно издание на Обществен инициативен комитет – Враца. Враца, 2022.

Специализирани справки

Специалистите на музея изготвиха шест справки за участието на Йордан Димитров Венов, Иван Дечев (Дейнов) Маринов – Юзбашията, Руси Желязков, Димитър Георгиев Узунов, Иван Бойчев Иванов и Иван хаджи Стойков Параскевов в редовете на Българското опълчение.

В отговор на постъпили в деловодството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ заявления за издирване на информация бяха извършени други 16 проучвания, които установиха, че музеят не разполага с данни, които да потвърждават участието на Атанас Лучев, Йоан Лучев, Колю Миндов, Кольо Митев Киришев, Георги Иванов Терзиев, Димитър Бойдев Кашев, Андрю Въков Андрев, Станчо Вълев Спасов, както и на лица с фамилии Спасов и Граматиков от Шипка и Шейново, Панталеев – от Сливен, Стоев – от Русе, Джукелов, Попниколов, Карагъзов и Ковачев – от Ямбол, в редовете на Българското опълчение.

По искане на Администрацията на Президента на Република България, Министерството на отбраната и Областна администрация – Габрово, бяха изготвени и представени три подробни справки за изграждането и освещаването на Храм-паметника

„Рождество Христово“ в гр. Шипка, проведените през годините на територията на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ церемонии по присвояване на първо офицерско звание на завършилите военните учебни заведения в България младежи и хронологията на тържественото откриване на Паметника на свободата през 1934 г.

III. ОТДЕЛ „ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА И РЕКЛАМА“

През 2022 г. Паметникът на свободата бе посетен от 72510 туристи, от които 64876 души са заплатили входна такса, а 7634 човека са били гости на музея в дните на отворени врати. От заплатили входна такса 61404 души са пълнолетни български граждани, от които 23761 са български ученици и студенти, а 3472 – чуждестранни туристи.

Посочените данни сочат увеличение на посетителите в сравнение с предходната година с над 6 %. Въпреки регистрираният ръст на посещенията, в сравнение с предходната година, все още не могат да бъдат достигнати нивата на посещаемост на Паметника на свободата от 2019 г. Причините за това са свързани с по-малкия брой на организиранияте ученически екскурзии, наложените от здравните власти ограничения при пътуването на чуждестранните посетители и започналите военни действия в Украйна.

Пред туристите са изнесени 266 беседи, от които на български език – 248; на руски език – шест; други езици – 12. Макар и при този показател да се наблюдава леко увеличение, в сравнение с предходната година, спадът, особено на беседите на чужд език, е драстичен в сравнение с 2019 г.

През туристическия сезон в Мултимедийната зала на връх Шипка работеше непрекъснато. Осъществени са 193 прожекции на документални филми за Шипченската епопея – на български и на руски език, за паметниците в района на Шипченския проход и на детския анимационен филм за Шипченската епопея.

В интернет и фейсбук страниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха публикувани 103 съобщения, представящи работа на музея. За популяризиране на неговата дейност на журналисти и издатели бяха предоставяни снимков материал, историческа и туристическа информация.

През отчетната година отделът се включи в подготовката на организиранияте музейни изложби. Работата бе свързана с корекция на текстове, изработване на афиши и покани, изготвяне на прессъобщения и предоставяне на информация за гостуващите музейни изложби на приемащите ги културни институции.

Отделът оказва съдействие на различни обществени организации и отделни творци, желаещи да осъществят различни събития и проекти на територията на НПМ „Шипка-Бузлуджа“. Завеждащ отделът участва в подготовката и заснемането на документален филм, посветен на изграждането и освещаването на Храм-паметника „Рождество Христово“ в гр. Шипка. Подпомогнат бе екипът на Японската национална телевизия, подготвящ филм, посветен на отбраната на Шипченския проход по време на Руско-турската война от 1877 – 1878 г. На италианския писател Франческо Деи бяха предоставени снимки от фонда на музея, свързани с неговите проучвания за руско-турските войни на Балканския полуостров. С активното участие на специалисти от отдела бе подготвен и сценарият на организираната от НД „Традиция“ възстановка на събитията от първия ден на отбраната на Шипченския проход през лятото на 1877 г., представена на 20.08.2022 г. в рамките на Националното честване „Шипченска епопея“.

Продължи работата по актуализирането и допълването на историческите справки и справките за експозицията в Паметника на свободата. Оказано беше необходимото съдействие и бяха предоставени информация, материали и консултации на музеи, организации и граждани, интересувани се от работата на музея и от неговите туристически обекти.

По случай Националния празник на Република България, честването на 154-тата годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, Националното честване на Шипченската епопея и отбелязването на 120-тата годишнина от

освещаването на Храм-паметника „Рождество Христово“ в гр. Шипка специалистите от музея участваха в телевизионни и радио предавания, излъчени по БНТ, Нова телевизия, bTV, БНР, Информационна агенция „Фокус“ и др. електронни медии. Продължи редовното подаване на информация към други регионални и местни информационни печатни и електронни издания.

Издателска дейност

Българското опълчение 1877 – 1878. Юбилеен календар, посветен на 145-тата годишнина от освобождението на България.

Премиери на книги

При голям интерес от страна на публиката преминаха организирани от музея през 2022 г. премиери на:

1. Храм-паметникът „Рождество Христово“ край град Шипка. Велико Търново, 2021. (Исторически музей – Дряново, 14.04.2022 г.; Регионална библиотека „Проф. Боян Пенев“ – Разград, 21.04.2022 г.; Исторически музей „Атанас Караиванов“ – Карнобат, 02.06.2022 г.; Регионална библиотека „Априлов – Палаузов“ – Габрово, 22.08.2022 г.; Художествена галерия – Казанлък, 23.09.2022 г.; Музей на Възраждането – Варна, 27.09.2022 г.).

2. Петков, П. Пътищата към Освобождението. С., 2018. Камерна зала на ДК „Арсенал“ – Казанлък, 20.05.2022 г.

3. Петков, П. Климент Браницки и Търновски (Васил Друмев) 1841 – 1900. С., 2018. Камерна зала на ДК „Арсенал“ – Казанлък, 20.05.2022 г.

4. Азинян, Б. Строи се монумент. С., 2022, 27.08.2022 г., Художествена галерия – Казанлък.

5. Бонева, В. Дълг и чест. Иларион Макариополски. С. 2022, 27.10.2022 г., Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък.

6. Азинян, Б. Строи се монумент. С., 2022. Дом на хумора и сатирата – Габрово, 24.11.2022 г.

Работа с деца и ученици

На 01.03.2022 г. Златина Чорева – уредник в отдел „Научноизследователска и експозиционна дейност“, изнесе два открити урока пред ученици от ОУ „Мати Болгария“ – Казанлък, посветени на събитията, свързани с освобождението на България. Пред учениците бяха представени и музейните филми „Епопеята на Шипка“ и „Паметници на признателността“.

На 02.03.2022 г. Златина Чорева – уредник в отдел „Научноизследователска и експозиционна дейност“, представи в Детския отдел на Общинска библиотека „Искра“ – Казанлък детския филм „Шипченската епопея“ пред сборна група ученици от различни казанлъшки учени заведения.

На 03.03.2022 г. Мая Миланова – ръководител звено „Връзки с обществеността и реклама“, изнесе онлайн урок за Шипченската епопея и историята на Паметника на свободата пред възпитаниците на Българското училище „Иван Вазов“ в гр. Престън (Великобритания).

На 14.04.2022 г. в Културно-информационен център „Безистен“ с интерактивен музей в Ямбол д-р Чавдар Ангелов изнесе открит урок, посветен на създаването и изграждането на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ пред ученици от ПМГ „Атанас Радев“ – Ямбол.

На 18.04.2022 г. д-р Чавдар Ангелов изнесе открит урок на тема „Българската военна униформа“ пред ученици от ПГ „Иван Хаджиенов“ – Казанлък.

На 20.06.2022 г. в Литературно-художествен музей „Чудомир“ уредниците Златина Чорева и Георги Стойков изнесоха открит урок по история пред ученици от ПХГ „Св. Св. Кирил и Методий“ – Казанлък на тема: „Руско-турската война 1877 – 1878“. По време на

занятието бяха представени образци на оръжие и наградни знаци на участници в Освободителната война, които се съхраняват във фонда на музея.

Други събития

На 20.05.2022 г. НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бе домакин и съорганизатор на проведения в подножието на Паметника на свободата ритуал по полагане на военна клетва от войници на 2-ра Тунджанска механизирана бригада.

На 27.05.2022 г. НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бе домакин и съорганизатор на проведения при паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа ритуал по полагане на военна клетва от войници на 61-ва Стрямска механизирана бригада.

Музеят бе домакин на Второто издание на фестивала „Open Buzludzha Fest“, което се проведе от 19.08.2022 г. до 21.08.2022 г. в района на „Историческа поляна“ на връх Бузлуджа.

На 20.08.2022 г., по инициатива на музея, в рамките на Националното честване „Шипченска епопея“, при Паметника на свободата бе организирана първата по рода си среща на възпитаници военноучебни заведения в България, на които през 1967 г., 1971 г., 1972 г., 1977 г. и 1991 г., на специални церемонии, проведени на територията на музея, е присвоено първо офицерско звание.

Представители на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в журито и награждаването на лауреатите на Осмия Национален конкурс за епическа поезия „Полковник Георги Георгиев“, проведен в гр. Шипка, Община Казанлък.

На 17.08.2022 г. и 18.08.2022 г. музеят бе домакин на планинското изкачване „Шипка Дамасцена“ – Първи кръг от Републиканския шампионат по автомобилизъм.

IV. НАУЧНА БИБЛИОТЕКА

В изпълнение на Заповед № 140/10.10.2022 г. и Заповед № 167/30.11.2022 г. на директора на музея бе извършена пълна инвентаризация и организация на наличния библиотечен фонд.

През 2022 г. фондът на библиотеката беше попълнен с редица нови издания, както и такива, дарени от историческите музеи на Панагюрище, Карлово и Варна.

Практиката за предоставяне на достъп до библиотеката на учители по история от гр. Казанлък, колеги от културните институти в гр. Казанлък, студенти и ученици беше продължена.

V. ФОТОЛАБОРАТОРИЯ

Дейността на фотолабораторията през 2022 г. беше временно преустановена поради липсата на титулярен фотограф на музея. Предстои решаването на въпроса за нейната бъдеща работа.

VI. ОТДЕЛ „СТОПАНСКИ“

Поддръжка и придобиване на имущество

Въпреки ограниченията, свързани с липсата на достатъчно обслужващ персонал и техника, през 2022 г. бе направено всичко възможно за поддържането на включените в границата на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ паметници и паметни места и повереното на музея държавно имущество. В тази връзка ръководството на музея и работниците в отдела извършиха:

1. Техническо обслужване на трафопоста в административната сграда на музея на връх Шипка.

2. Техническо обслужване и контролно замерване на заземителните инсталации на Паметника на свободата и Големия руски паметник.

3. Почистване на района на паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа.

4. Почистване на паметниците на 3-та и 5-та опълченски дружини, издигнати на източния склон на връх Шипка, от храсти и изсъхнали дървета.
5. Редовно окосяване на тревните площи в района на Паметника на свободата.
6. Паметникът на свободата и другото предоставено за стопанисване и управление на музея недвижимо и движимо имущество е застраховано. На всеки от работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ е направена годишна застраховка трудова злополука. Застраховани са пътническите места в автомобилите на музея.
7. Техническо обслужване на автомобилния парк на музея.
8. Подмяна на указателните табели в района на паметника Хаджи Димитър на връх Бузлуджа.
9. Изработване на ново информационно табло и 12 нови указателни табели, показващи движението на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа по време на нейното преминаване през с. Враниловци, Община Габрово, които предстои да бъдат монтирани в началото на 2023 г.

Проектиране

През 2022 г. ръководството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ представи за съгласуване по реда на Закона за културното наследство следните инвестиционни проекти:

1. „Текущ ремонт на покрив на административната сграда на Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“ на връх Шипка в ПИ с идентификатор 83199.1.1, землището на гр. Шипка, Община Казанлък, Област Стара Загора“.
2. „Реставрация и консервация на фасадите на Паметника на свободата на връх Шипка“ в ПИ с идентификатор 83199.1.1, находящ се в землището на гр. Шипка, Община Казанлък, Област Стара Загора по части Архитектурна, Архитектурна-интериор и обзавеждане, Конструктивно становище, Технология – консервация и реставрация, Електрическа, ОВК, Пожарна безопасност, както и прединвестиционни проучвания, включващи Архитектурно заснемане, Фотограметрично заснемане, Архитектурно обследване, Конструктивно обследване, както и по част Консервация и реставрация, фаза Работен проект“¹.

Административни въпроси

През изминалата година вниманието на музейното ръководство беше насочено и към решаването на някои административни въпроси, имащи пряко отношение към управлението на музея, отношенията работодател-работник, сигурността на заведените в музейните фондове движими и недвижими културни ценности и повереното ни за стопанисване и управление държавно имущество. В тази връзка бе извършено следното:

1. Изпълнение и отчитане на проект: „Целева структурна подкрепа за Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“ за осигуряване на оптимален климатичен режим за опазване на движимите културни ценности“, финансиран по обявена от Министерството на културата

¹ Във връзка с успешното завършване на дейностите, свързани с изработването на проекта за ремонт на Паметника на свободата, освен пред Националния институт за недвижимо културно наследство и Министерството на културата, Работният проект за реставрация и консервация на монумента бе представен за съгласуване от Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Стара Загора и Регионалната инспекция по околната среда и водите – Стара Загора. Въз основа на изразените от посочените компетентни държавни органи положителни становища бе изработен Комплексен доклад № 1447/28.11.2022 г. за оценка на съответствието при условията на чл. 142, ал. 2, ал. 5 и ал. 6, т. 2 и чл. 166, ал. 1 от Закона за устройството на територията (ЗУТ) на технически инвестиционен проект с основните изисквания към строежите за строеж: „РЕСТАВРАЦИЯ И КОНСЕРВАЦИЯ НА ФАСАДИТЕ НА ПАМЕТНИКА НА СВОБОДАТА НА ВРЪХ „ШИПКА““, находящ се в ПИ с идентификатор 83199.1.1 по КК и КР на гр. Шипка, Община Казанлък, Област Стара Загора. Заключение на експертите, изготвили доклада, е, че представената документация за посочения строеж отговаря на действащата техническа нормативна уредба и предлагат на Главния архитект на Община Казанлък да одобри разработения Инвестиционен проект и на основание чл. 148, ал. 2 от ЗУТ да издаде Разрешение за строеж за посочения обект.

сесия (Договор № РД 11-06-871/13.12.2022 г. между Министерството на културата и НПМ „Шипка-Бузлуджа“).

2. Разработване и частично изпълнение на проект: „Реставрация на движими културни ценности (художествени произведения), експонирани в Паметника на свободата и експонати, участващи във временните експозиции на музея“. Проектът се финансира по обявена от Министерството на културата конкурсна сесия „Дейности по опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства в музеите и художествените галерии“. Финализирането на проекта и неговото отчитане предстои да бъдат извършени през пролетта на 2023 г. (Договор № РД 11-06-80/06.10.2022 г. между Министерството на културата и НПМ „Шипка-Бузлуджа“).

3. Регистриране на Технически паспорт на административната сграда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ на връх Шипка в Регистъра, поддържан от Община Казанлък.

4. Провеждане на преговори със синдикалните организации в музея и сключване на нов Колективен трудов договор в предприятието.

Обучения и квалификация

1. Работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в занятие по учебна евакуация и пожарна безопасност на тема: „Пожар. Класификация на пожарите. Способи за прекратяване на горенето. Видове гасителни вещества. Видове пожарогасители. Основни правила при работа с противопожарните уреди. Учебна евакуация.“ (25.01.2022 г., гр. Казанлък).

2. Главният счетоводител на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в обучение на тема: „Спазване на правилата на финансово отчитане, предпоставка за достоверно представяне на финансовите отчети. Допускани грешки в счетоводното отчитане и специфични казуси“ (20.03.2022 г. – 22.03.2022 г., гр. Велинград, Гранд хотел „Велинград“).

VII. БЮДЖЕТ

НПМ „Шипка-Бузлуджа“ е юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на културата – Държавна дейност 739 „Музеи, художествени галерии, паметници на културата и етнографски комплекси с национален и регионален характер“. Прилагането на системата на делегиран бюджет е сигурна предпоставка за подобряване на финансовата и материалната обезпеченост на музея.

С постепенното увеличаване на броя на туристите, посетили Паметника на свободата в сравнение с 2021 г., през 2022 г. НПМ „Шипка-Бузлуджа“ успя да преизпълни плана на собствените приходи. Това позволи на музея да осигури необходимото финансиране на част от планираните за изпълнение през годината дейности.

Съгласно прилаганите стандарти в делегираната от държавата дейности за 2022 г., субсидията на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бе в размер на 676760 лева.

Получените текущи дарения от дарители са в размер на 21224 лева, в т.ч.: 11266 лева. от дарителската каса в Паметника на свободата. Получените дарения са вписани в Книгата за регистриране на даренията в НПМ „Шипка-Бузлуджа“ и са осчетоводени.

Уточненият план на собствените приходи за 2022 г. е в размер на 170000 лева. Реализираните собствени приходи до 31.12.2022 г. са в размер на 183608 лева.

Внесен данък 3 % върху приходите от стопанската дейност за 2022 г. по Закона за корпоративното и подоходно облагане на стойност 3963 лева.

Уточненият план за разходите на 2022 г. е в размер на 846760 лева, от които са изразходвани 936298 лева², разпределени както следва: издръжка 259458 лева; изплатени

² В § 51-00 – основен ремонт на ДМА, е отразено плащане в размер на 134400 лева, дължимо по Договор от 17.02.2021 г. за възлагане на обществена поръчка с предмет: „Изработване на инвестиционен проект във фази „Идеен“ и „Работен“ за консервация и реставрация на Паметника на свободата на връх Шипка“. Средствата в размер на 68065 лева са одобрени със Заповед № РД09-421/22.06.2022 г. на министъра на културата. Разходът е отчетен от НПМ „Шипка-Бузлуджа“ пред Министерството на културата с писмо изх. № 179/12.10.2022 г. на

заплати, други възнаграждения и задължителни осигурителни вноски от работодателя в размер на 524706 лева; платени данъци и такси в размер на 6806 лева.

Съгласно Закона за счетоводството и Счетоводната политика на Министерството на културата са извършени счетоводни анализи, инвентаризации, актуализации на план/отчет в рамките на бюджета на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Д-Р ЧАВДАР АНГЕЛОВ (п.)

Директор на
НПМ „Шипка-Бузлуджа“

Отчетът е разработен на база представените годишни отчети за 2022 г. на отделите и звената в НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Отчетът е публикуван на интернет страницата на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

директора на музея. До настоящия момент (08.02.2023 г.) Министерството на културата все още не е направило корекция по бюджета на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

С Договор № РД 11-06-280/06.10.2022 г. между Министерството на културата и НПМ „Шипка-Бузлуджа“ музеят получи финансова подкрепа в размер на 9120 лева за реализация на проект: „Реставрация на движими културни ценности (художествени произведения), експонирани в Паметника на свободата, участващи във временните експозиции на музея“. Разходът е отчетен от пред Министерството на културата с писмо изх. № 207/19.12.2022 г. До настоящия момент (08.02.2023 г.) министерството все още не е направило корекция по бюджета на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

С Договор № РД 11-06-871/13.12.2022 г. между Министерството на културата и НПМ „Шипка-Бузлуджа“ за предоставяне на целева структурна подкрепа в размер на 21402,47 лева за реализация на проект: „Целева структурна подкрепа на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ за осигуряване на оптимален климатичен режим за опазване на движимите културни ценности“, музеят направи авансово плащане за доставка на ел. енергия към „Енерго Про“ АД. Разходът е отчетен пред Министерството на културата с писмо изх. № 208/19.12.2022 г. на директора на музея. До настоящия момент (08.02.2023 г.) министерството все още не е направило корекция по бюджета на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Временни експозиции с движими културни ценности от фонда на музея:

1. **„Командирите на Българското опълчение“**, 17.01.2022 г. – 15.04.2022 г., Културно-информационен център „Безистен“ с интерактивен музей – Ямбол.
2. **„От оръжието към плуга. Животът на опълченците след Освобождението“**, 22.02.2022 г. – 07.03.2022 г., Художествена галерия – Казанлък.
3. **„Пътят на свободата. От Шипка до Сан Стефано“**, 24.02.2022 г. – 08.04.2022 г., Исторически музей – Дупница.
4. **„Строителите на Паметника на свободата“**, 28.02.2022 г. – 05.05.2022 г., Исторически музей – Исперих.
5. **„Шипченската епопея през погледа на участника в Българското опълчение Стефан Кисов“**, 14.05.2022 г. – 30.06.2022 г., Регионален исторически музей – Плевен.
6. **„Строителите на Паметник на свободата“**, 02.06.2022 г. – 08.07.2022 г., Исторически музей „Атанас Караиванов“ – Карнобат.
7. **„Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“**, 05.07.2022 г. – 10.08.2022 г., Регионален исторически музей – Варна.
8. **„От оръжието към плуга. Животът на опълченците след Освобождението“**, 15.08.2022 г. – 02.09.2022 г., Художествена галерия „Христо Цокев“ – Габрово.
9. **„На този връх свят паметник ще се издигне“**, 06.09.2022 г. – 05.10.2022 г., Общински исторически музей – Радомир.
10. **„120 години Храм-паметник „Рождество Христово“ в гр. Шипка“**, 23.09.2022 г. – 10.10.2022 г., Художествена галерия – Казанлък.
11. **„Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“**, 04.10.2022 г. – 29.10.2022 г., Исторически музей – Дупница.

Временни експозиции без движими културни ценности от музейния фонд:

1. **„Строителите на Паметника на свободата“**, 01.03.2022 г. – 29.04.2022 г., СУ „Панайот Волов“ – Каспичан;
2. **„Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“**, 01.03.2022 г. – 01.04.2022 г., Исторически музей – Дряново;
3. **„Опълченци от Казанлъшкия край“**, 02.03.2022 г. – 08.04.2022 г., НЧ „Пробуда – 1869“, гр. Мъглиж;
4. **„Шестдесет години Национален парк-музей „Шипка““**, 02.03.2022 г. – 15.02.2023 г., Национален музей „Христо Ботев“ – Калофер;
5. **„Випуските на свободата – Шипченски, Орловски, Бузлуджански, Шейновски, Опълченски...“**, 20.08.2022 г. – 20.11.2022 г., връх Шипка;
6. **„От оръжието към плуга. Животът на опълченците след Освобождението“**, 21.09.2022 г. – 31.10.2022 г., Военен клуб – Чирпан;
7. **„Ний летиме от Балкана мощни Шипченски орли“**, 28.11.2022 г. – 31.01.2022 г., Исторически музей – Ботевград.